

PREZENTACJE

Historia wychowania w poznańskim ośrodku naukowym

Przyjmując wnioskowanie z milczenia źródeł możemy przyjąć, że pierwsze refleksje dotyczące wpływu wydarzeń historycznych na kształtowanie się modelu wychowawczego i koncepcji szkoły a w związku z tym i sensu dziejów prowadzili scholastycy nadzorujący szkołę katedralną w Poznaniu. Problematyka ta stała się później przedmiotem dysput w powstających klasztorach.

Szczególne znaczenie dla refleksji historycznej związanej z problematyką edukacyjną miały powstanie i działalność Akademii Lubrańskiego (1519) a następnie poznańskiego Kolegium Jezuickiego (1573), czy też seminarium duchownego powstałego pod opieką jezuitów (1576).

W okresie zaborów istotne znaczenie dla historii wychowania posiadało powołanie przez Ewarysta Estkowskiego w Poznaniu Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (1848) i pierwszego polskiego czasopisma pedagogicznego – „Szkoła Polska”. Okres ten nie sprzyjał jednak rozwojowi nauki. Prusacy nie zgadzali się na otwarcie szkoły wyższej w Poznaniu. Inteligencję poznańską zaczęło skupiać powstałe w 1857 roku Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. W Towarzystwie działali profesjonaliści, jak i uprawiający naukę na zasadach miłośnictwa. Historią wychowania zajmowali się zarówno filozofowie (August Cieszkowski, Karol Libelt), jak i nauczyciele Gimnazjum św. Marii Magdaleny a także niektórzy duchowni.

Po odzyskaniu niepodległości i utworzeniu w 1919 roku Wszechnicy Piastowskiej (Uniwersytetu Poznańskiego) a w niej Wydziału Filozoficznego z pierwszą w Polsce Katedrą Pedagogiki rozpoczęły się systematyczne badania w zakresie historii wychowania. W okresie międzywojennym prowadzili je m.in. Antoni Danysz, ks. Karol Mazurkiewicz, Bogdan Nawroczyński, Stanisław Tync.

Po drugiej wojnie światowej historią wychowania wykładał nadal S. Tync, a od 1947 r. Marian Wachowski. Dziejami nauczania interesowali się pracujący w Katedrze Jan Szelejewski, Tadeusz Strumiłło i Jan Stoiński. Znaczny impuls pracom badawczym nad historią wychowania nadał jednak dopiero Stefan Wołoszyn, który kierował Katedrą Pedagogiki w latach 1950 - 1953. Do historii wychowania nawiązywał później także Józef Kwiatek.

W 1958 roku doktoryzował się – na podstawie pracy „Szkolnictwo powszechne i zakłady kształcenia nauczycieli w Wielkopolsce” – Stanisław Michalski. Po habilitacji (1963) i uzyskaniu stanowiska docenta stworzył w Katedrze Pedagogiki UAM Zakład Historii Wychowania. Kierował nim nieprzerwanie przez 27 lat, tj. do dnia swojej śmierci (9 grudnia 1990 roku).

W czasie gdy S. Michalski kierował Zakładem Historii Wychowania (noszącym przez pewien czas nazwę Zakładu Historii Wychowania i Organizacji Szkolnictwa) jego bezpośrednimi współpracownikami byli m.in. Jan Hellwig, Ewa Kijas, Krzysztof Kabziński, Łucja Kabzińska.

W Zakładzie Pedagogiki, a potem w Instytucie Pedagogiki zainteresowanie historią wykazywali także Benon Bromberek, Kazimierz Denek, Leon Leja, Stanisław Szajek, Czesław Siwiński. Problematyce historii wychowania poświęcali także swe niektóre prace historycy – Zdzisław Grot, Witold Jakóbczyk.

Po śmierci S. Michalskiego kierownictwo Zakładu Historii Wychowania objął Jan Hellwig. Obecnie w Zakładzie pracują – obok kierownika prof. J. Hellwiga – dr Wiesław Jamrozek, dr Dorota Żołądź i mgr Waldemar Bojarski.

J. Hellwig koncentruje swoje zainteresowania naukowe na historii wychowania XIX i XX wieku (zarówno dziejach myśli pedagogicznej, jak i historii szkolnictwa i instytucji oświatowych) oraz metodologii historii wychowania. Problematyka dotycząca dziejów edukacji i polskiej myśli pedagogicznej w XIX i XX wieku (zwłaszcza zagadnienia edukacji w działalności i programach polskich ruchów społecznych i politycznych) jest też przedmiotem zainteresowań W. Jamrozka i W. Bojarskiego. Na dziejach kultury XVI i XVII wieku (w tym m.in.

staropolskich podróży edukacyjnych) skupia uwagę D. Żołądź.

Pracownicy Zakładu prowadzą ponadto badania nad metodami studiowania historii wychowania, utrzymując stałą współpracę z międzynarodową organizacją historyków wychowania (International Standing Conference for the History of Education) oraz z krajowymi i międzynarodowymi czasopismami naukowymi. Należą także do grona założycieli Sekcji Historii Wychowania PTP.

Jan Hellwig

Paedagogica Historica. New series. International Journal of the History of Education.

Ukazał się kolejny, trzydziesty już, a drugi w tym roku numer międzynarodowego pisma poświęconego historii wychowania. Wychodzi ono od 1962 r. w Gandawie (Gent) w Belgii. Obecnie redaktorem pisma jest prof. Frank Simon (Gandawa-Bruksela). W przygotowaniu poszczególnych numerów pisma, które ukazują się w języku angielskim, francuskim lub niemieckim, współdziała międzynarodowa redakcja złożona z pracowników naukowych m.in. z Australii, Austrii, Czech, Francji, Hiszpanii, Japonii, Indii, Norwegii, Polski, Portugalii, RFN, Szwecji, USA, Węgier, W. Brytanii, Włoch.

Pismo ukazuje się trzy razy w roku (w lutym, czerwcu, październiku) i zawiera następujące działy: artykuły, omówienie artykułów ukazujących się w innych pismach, informacje o autorach, przegląd książek, wykaz otrzymanych książek, sprawozdania z konferencji naukowych, zapowiedzi konferencji naukowych oraz prezentacje innych czasopism naukowych poświęconych historii wychowania, jak np. Historia de la Educación, History of Education Quarterly, History of Education, History of Education Society Bulletin, Historical Studies in Education, History of Education Review, Histoire de L'Education, Mitteilungen Materialien der Arbeitsgruppe Pädagogisches Museum e.V., Jahrbuch für Historische Bildungsforschung itp.

Periodyk daje interesującą informację o aktualnych problemach badawczych podejmowa-

nych przez historyków wychowania w różnych krajach świata i stwarza także możliwości publikacji rezultatów badawczych oraz innych opracowań przez polskich badaczy.

Oddział międzynarodowej redakcji (International Editorial Board – Przedstawicielstwo w Polsce) mieści się w Poznaniu przy Zakładzie Historii Wychowania Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (ul. Szamarzewskiego 89, 60-568 POZNAŃ, tel. 47-64-61 wew. 327). Członkiem międzynarodowej redakcji jest prof. dr hab. Jan Hellwig. Można także kontaktować się bezpośrednio z redakcją w Gandawie: Paedagogica Historica, A. Baertsoenkaai 3, B-9000 GENT, Belgium tel. 32/91/24.02.24.

Prenumerata roczna (obejmująca trzy numery) wynosi dla indywidualnego prenumeratora 2000 BFR i 3000 BRF dla prenumeratorów zbiorowych.

Jest pewnym mankamentem, że ukazują się mało tekstów przygotowanych przez polskich autorów. Publikowali już nasi autorzy np. z Poznania, Łodzi, Bydgoszczy. Zachęcamy autorów z całej Polski do przekazywania swych prac przygotowanych zgodnie ze wskazówkami redakcji (Notes for contributors) zamieszczonymi na końcu każdego numeru pisma. Dobre teksty, w dobrym tłumaczeniu (tylko angielski, niemiecki, francuski) mają gwarancję druku w ciągu ok. trzech miesięcy.

J. H.